

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพชีวิต สาเหตุแห่งปัญหาชีวิต รูปแบบในการแก้ปัญหา ด้วยการช่วยเหลือ ปัญหาที่จะเข้าถึงระบบบริการของรัฐ ของสมณะในชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ สามเณร จำนวน 14 รูปแบบ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาความ (Description) ผลการวิจัยพบว่า

สาเหตุแห่งปัญหาชีวิตของสมณะส่วนใหญ่คือ ความยากจนขัดสนทุกข์ยาก ทำให้สามเณรเหล่านี้ต้องมาบวช สามเณรบางรูปต้องมาบวชเพราะไม่มีคนเลี้ยงดู อันเนื่องมาจากพ่อติดคุกแม่ ไม่สามารถหาเลี้ยงได้ ยิ่งเรียนหนังสือด้วยแล้วแม่ไม่มีทางส่งเสียได้เลย บางรูปแม่เสียชีวิตไปตั้งแต่เล็กๆ ขาดความอบอุ่น ขาดคนเลี้ยงดู ขาดเงินที่จะเรียนหนังสือ บางรูปก็มีน้องหลายคน พ่อแม่ส่งเสียไม่ไหวจึงต้องมาบวช เพื่อลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว บางรูปไม่มีพ่อแม่เพราะเสียชีวิตไปแล้ว บางรูปก็มาจากครอบครัวที่แตกแยก ซึ่งมีปัญหาชีวิตอยู่แล้ว และเป็นแรงผลักดันให้ต้องมาบวช

การช่วยเหลือกันเองในหมู่สมณะ ส่วนใหญ่เจ้าอาวาสและหลวงพี่จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เช่น ซื้อข้าวให้หุงแล้วแบ่งกันฉัน ให้ยืมเงิน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็ดูแลรักษา มีอาหารการกินก็แบ่งกัน ส่วนเพื่อนก็ช่วยเหลือกัน โดยการให้คำปรึกษา ให้ยืมเงิน ให้ยืมข้าวของเครื่องใช้ แบ่งอาหารการกินให้ แต่ก็ช่วยกันได้ไม่มากนัก เพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่มี โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าเล่าเรียน ยืมกันไม่ได้เลย

การเข้าถึงระบบบริการของรัฐ สามเณรส่วนใหญ่มีโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐมากที่สุด คือ การได้รับการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองและตัวสามเณรเห็นว่าการศึกษาคือพื้นฐานในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต จึงชวนชวนและมองหาช่องทางที่จะเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ส่วนบริการอื่นๆ อาทิ ได้รับส่วนลดค่าโดยสารรถประจำทาง โดยจ่ายเพียงครึ่งราคา ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะไม่ค่อยได้มีโอกาสรับบริการมากนัก เพราะไม่ค่อยได้เดินทางไปไกลๆ สำหรับการเดินทางใกล้ๆ ก็ได้รับการลดราคาบ้าง อีกทั้งยังได้รับการรักษาพยาบาลฟรี นอกจากนี้แล้วสามเณรก็ไม่ทราบว่ารัฐให้สวัสดิการอะไรกับสามเณรบ้าง องค์กรเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ เช่น พุทธสมาคม ก็ได้จัดหาทุนการศึกษาให้แก่สามเณรบ้าง แต่ไม่มากนัก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่สู้ดีนัก

สามเณรมีความสัมพันธ์กับกลไกของรัฐในชุมชนที่อาศัยอยู่น้อยมาก เพราะการดำรงชีวิตของสามเณรแทบไม่ต้องพึ่งพิงรัฐเลย ตราบใดที่ญาติโยมยังให้ความอนุเคราะห์ใส่บาตรทำบุญ สามเณรก็ยังคงอยู่ได้

วงจรของความทุกข์ยากของสมณะจะเริ่มจาก การขาดแคลน ทั้งทุนทรัพย์และน้ำใจในครอบครัว ซึ่งนำไปสู่การขาดโอกาสทางการเรียนและการประกอบสัมมาอาชีพ จึงต้องไปบวช ในขณะที่บวชก็ขาดแคลนทุนทรัพย์และปัจจัยอื่นๆ ทำให้ผลการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร โอกาสที่จะได้ประกอบสัมมาอาชีพที่มีรายได้สูงก็ลดลง

การหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก สามเณรคิดว่าการเรียนสำเร็จและการมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้จะทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก สามเณรคิดว่าความทุกข์ยากจากสาเหตุอื่นๆ ก็ยังคงมีอยู่ ถ้ายึดคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้วก็จะเข้าใจและสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ยากได้